

V listopadu 2009 jsme se jako členové Sdružení pro výstavbu památníku čs. vojákům ve Skotsku a také jako členové české dudácké kapely The Rebel Pipers účastnili odhalení památníku ve skotském Arisaigu. Setkali jsme se tam také s jedněmi z posledních žijících účastníků kurzů ve Skotsku, mj. s plk. Jaroslavem Klemešem, který byl letos 8. května 2010 prezidentem republiky jmenován do hodnosti brigádního generála.

Co vás vedlo k rozhodnutí opustit republiku?

Byl rok 1939, viděl jsem mobilizaci a také jak se vraceli naši vojáci domů po Mnichovské dohodě. To na nás hrozně působilo, protože ve škole i v Sokolu nás učili, jak máme mít rádi svou republiku. Pak jsem viděl příchod německých vojáků do naší Skalice (pozn. Uherská Skalice, dnes SR). Jejich naduté chování v nás, mladých klucích, mně bylo osmnáct let, vyvolalo velkou antipatii.

Kudy vám podařilo dostat do Francie?

Tehdy jsem pracoval jako příručí v obchodě a s kamarádem Ludvíkem Čambalou jsme zachytili zprávu z radia Paříž, že se ve Francii tvoří naše zahraniční armáda. Jenomže do Francie nebylo vůbec jednoduché se tehdy dostat. Nejprve jsme museli ilegálně do Maďarska, hranice byla u Nitry. S Čambalou jsme se dostali do Nitry a pak v noci po zamrzlé řece Nitře do Šuran, které již byly v Maďarsku. Ze Šuran pěšky do Nových Zámků, odtud vlakem do Budapešti. Věděli jsme, že pokud se dostaneme na francouzský konzulát, tak nám pomohou. Z Maďarska nás po skupinách převezli do Jugoslávie a ze Zagrebu byl již organizován odjezd přes Beograd do Bejrútu v tehdejší Sýrii, která byla pod francouzskou správou. Ze Sýrie jsme se plavili na lodi Adria přes Alexandrii v Egyptě a Alžír do Marseille.

Ve Francii jste se zapojil do boje?

My jsme odcházeli z domova 11. ledna 1940 a v březnu 1941 jsme byli v Marseille odvedeni. Soustředění zahraničních vojáků probíhalo v Agde, kde jsem byl zároveň s Čambalou přidělen k 2. pěšímu praporu. Po dvouměsíčním spojařském výcviku jsme jeli na frontu. Všichni jsme byli na počátku hrozně zklamáni, jak Francouzi neměli zájem o tuto válku, jak na nás koukali, že kvůli nám, Mnichovu, mají bojovat. Nebyli vůbec na válku připraveni. Do bojů jsme byli nasazeni v severní Francii, na řece Marně. Tam jsme si teprve uvědomili, do čeho jdeme. Na Marně jsme dlouho nevydrželi, Němci rychle postupovali. Následoval hromadný ústup na Loiru k městu Gien, kde se fronta zhroutila. My, jako občané protektorátu, jsme se nesměli dostat do zajetí. Pěšky jsme se dostali do přístavu Séné, kde se nám na poslední chvíli podařilo nastoupit na egyptskou loď Rot el Farah. S ní jsme dopluli do Gibraltaru, kde se muselo čekat na zformování konvoje, protože samotné lodě již do Británie kvůli německým ponorkám nemohly. Nakonec jsme se velkou oklikou kolem Británie dostali do Liverpoolu.

Byl velký rozdíl mezi Francií a Británií?

První, co jsme si uvědomili, byla jiná morálka, pořádek, co se řeklo, platilo. A my jsme zase dostali chuť něco dělat. Byli jsme přemístěni do Manchesteru, kde byli ubytováni naši vojáci. Když jsme potom nafasovali battledressy, cítili jsme se jako lidé. Po Churchillově prohlášení o „zapálení Evropy“ začali být vybíráni ze všech spojeneckých příslušníků vhodní jedinci pro tyto účely. Velitelé praporů dostali ze zpravodajského oddělení pokyny pro výběr. Mě vytipovali během roku 1941. Po pohovoru a mém souhlasu jsem byl do pěti dnů odvelen. Každý, kdo byl vybrán pro seskok do protektorátu, musel projít výcvikem ve Skotsku. V říjnu 1941 jsme odjeli do Skotska do střediska STS25 na farmách Garramor a Camusdarrach, kde jsme prodělali základní sabotážní výcvik. Pak jsme pokračovali parakurzem v Ringway, v Chicheley Hall střeleckým a spojovacím výcvikem a končili jsme konspiračním kurzem.

Kdy jste byl nasazen do akce?

V květnu 1944 nás přesunuli na československou stanici u Brindisi v jižní Itálii. Až 16. 2. 1945 jsme odstartovali s polskou posádkou na operaci Platinum. Měli jsme být vysazeni u Nasavrck, a to se polské posádce přesně podařilo. Ještě tu noc jsme se pokusili navázat domluvený kontakt, ale bezvýsledně. Tak jsme šli do Hradiště u Nasavrck, ke Korábkům, a tam se kontakt již podařil. Měli jsme pracovat na Chrudimsku, ale přesunuli nás na druhou stranu Vysočiny, kde již byly zformovány odbojové skupiny. Přemísťovali jsme se v noci pěšky až k Novému Městu na Moravě. Na Moravě jsme pomáhali se spojením a navigováním letadel, která přivázela materiál a zbraně. To byla velice obtížná a nebezpečná práce. Třeba na příjem zbraní bylo potřeba devadesát až sto lidí. Někdo musel hlídat prostor, jiní signalizovali, ale hlavně muselo být hodně lidí na odnášení těžkých zásobníků. Jeden vážil až sto deset kilo a bylo jich i přes dvacet. Na závěr války jsme se s mým velitelem kapitánem Nechanským přesunuli do Prahy a opět zabezpečovali radiové spojení jak s Londýnem, tak s vládou v Košicích.

Vaše další osudy po válce nebyly zrovna veselé?

Po osvobození jsem byl přidělen k MNO na hlavní štáb, pak jsem byl přeložen do instruktážního praporu v Milovicích a koncem roku 1950 mě propustili z činné služby. Začátkem roku 1951 jsem byl zatčen, až do roku 1952 mě drželi ve vazbě a pak mě odsoudili na dva roky pro spáchání trestného činu zrady a neoznámení trestného činu. Byl jsem degradován z nadporučíka na vojína a byla mi odňata vojenská vyznamenání. Po ukončení trestu v roce 1953 jsem pracoval jako pomocný stavební dělník a skladník u Pozemních staveb v Ústí a od roku 1956 až do důchodu jsem řídil autobus u ČSAD.

Jak jste se cítili ve Skotsku při odhalení památníku v Arisaigu po šedesáti letech?

Návrat do Skotska, to je taková nostalgie. Bylo to jiné, než tenkrát. Na Camusdarrach bývalo hřiště, dnes je tam pláž a na ostatních místech to bylo podobné. Jenom hory a moře zůstaly.

Ale přijetí bylo velice milé a když bývalý předseda skotského parlamentu George Reid prohlásil: „Vítejte domů, přátelé,“ měli jsme slzy v očích. A památník ve Skotsku? Nečekal jsem to, nečekal, musím říci, že je to krásné. Není tady již skoro nikdo z nás, kdo by autorům a iniciátorům památníku poděkoval. Proto bych chtěl všem, kteří se na tom podíleli, velice poděkovat.

Ivanka Angerová, Miroslav Anger